

AKADEMİK PİYANO EĞİTİMİNDE ÇAĞDAŞ TÜRK BESTECİLERİNİN ESERLERİNİN KULLANIMININ İNCELENMESİ

Doç. Dilek BATIBAY, Marmara Üniversitesi
Ortaç AYDINOĞLU, İstanbul Teknik Üniversitesi

ÖZET

Bugün ülkemizden yetişen bestecilerin müzikleri dünya müzik literatüründe yer almakta ve yurt dışında da çalınmaktadır. Ancak kendi müziğimizin yaygınlaştırılmasında en büyük görev öncelikli olarak kendi sanatçılarımıza düşmektedir. Yurt dışına eğitim amaçlı giden gençlerimizden, kendi müziklerini orada tanıtmaları, sanatçılarımızdan ise kendi müziklerine ait birkaç örnek sunmaları sıklıkla talep edilmektedir. Bu nedenle; sanatçı yetiştirmekle yükümlü olan konservatuvarlar ve diğer müzik okulları ile, çok sesliliği çocuk ve gençlere belki de ilk kez tanıtacak olan ve ayrıca bir kültür aktarıcısı sayılan müzik öğretmeninin, kendi çağdaş müziğini tanıtması ve öngörülen “bilinenden bilinmeyene gidilmesi” ilkesine uygun örnekler sunabilmesi gerekliliğinden ötürü, bu alanda yapılan çalışmaları takip etmesi ve dağarcığında örnekler bulundurması gerekmektedir. Ancak yapılan ön görüşmelerde ilgili öğretim elemanları Türk piyano eserlerinin ya başlangıç seviyesindeki öğrencilere çaldırılabilir kadar basit ya da virtüöze gerektirecek kadar zor olduklarını ifade etmişlerdir. Bu noktada, akademik piyano eğitimi veren kurumlarda, Çağdaş Türk Bestecileri’nin eserlerine yer verilip verilmediğinin ve eserlerin piyano eğitiminde kullanılmasının uygun olup olmadığının bilinmemesi araştırmamızın problemini oluşturmaktadır.

Akademik piyano eğitiminde çağdaş Türk bestecilerinin eserlerinin kullanımının incelenmesi amacıyla; akademik piyano eğitimi veren kurumların piyano programları incelenmiş, ilgili öğretim elemanlarının görüşleri alınmış ve anket yoluyla oluşturulan piyano eserleri listesindeki eserlerin ne kadarının bilindiği, ne kadarının piyano eğitiminde kullanıldığı ve ne kadarının piyano eğitiminde kullanılmaya uygun olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma, İstanbul ilinde akademik piyano eğitimi vermekte olan kurumlar ve buralardaki öğretim elemanlarını kapsamakta ancak görüşme ve anket talebini kabul eden öğretim elemanlarıyla sınırlı kalmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre; her kurumun piyano programında Türk eseri çalma zorunluluğu yoktur. Diğer bir deyişle bir piyano öğrencisi hiçbir Türk eseri çalmadan mezun olabilir. Öğretim elemanlarının çoğunluğu piyano eğitiminde Türk eserlerine yer verilmesi gerektiğini belirtmekte ancak oluşturulan listedeki piyano eserlerinin çok az bir kısmını bilmekte, bildikleri eserlerin de kısıtlı bir bölümünü eğitimde kullanmaktadırlar.

Anahtar Sözcükler: *Müzik, müzik eğitimi, piyano, piyano eğitimi, çağdaş Türk bestecileri, çağdaş Türk bestecilerinin piyano eserleri.*

1. Giriş

Cumhuriyet’le birlikte başlayan çağdaşlaşma çalışmaları müzikte de Atatürk’ün önderliğinde ilerlemiştir. “*Musiki ile alakası olmayan mahlukat insan değildir, hayat musikidir, musikisiz hayat mevcut değildir.*” sözleri müziğe, “*Bir ulusun yeni değişikliğindeki ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir.*” sözü ve Cumhuriyet’in ilanından hemen sonra Musiki-i Muallim Mektebi’nin açılması (1924), müzik eğitiminin ülke kalkınmasındaki yerine verdiği öneme birer örnektir (Uçan, 1997; Say, 1995; Yonat, 1987).

1924’te Musiki-i Muallim Mektebi’nin 1938’de Gazi Eğitim Enstitüsü’ne ve 1917’de kurulan Darüelhan’ın 1926’da İstanbul Belediye Konservatuvarı’na dönüştürülmesi Türkiye’nin evrensel müziği tanınması ve öğrenmesi açısından kurumsallaşma çalışmalarının ilklerindendir. Bu kurumlarda çok değerli müzisyenler yetişmiş, Avrupa’da eğitim görmüş ve çok sesliliğin gelişmesinde katkıda bulunmuşlardır. Halkevleri vs, çalışmalarla çok seslilik halka da yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır.

Örgün müzik eğitiminin bir başka boyutunu oluşturan mesleki müzik eğitiminin müzik öğretmenliği ile bestecilik, seslendiricilik, müzikbilimcilik-müzik araştırmacılığı ve çalgı yapımcılık eğitimi alanlarında önemli atılımlar gerçekleştirilmiştir. Mesleki müzik eğitiminin, 1982-83 yıllarında çıkan yasalarla bütünüyle üniversiter bir nitelik kazanmasıyla, hızla geliştirilmesi yönünde yeni ve geniş olanaklar doğmuştur. 1983 Türkiye’sinin Eğitim Fakültelerinin Müzik Eğitimi Bölümleri müzik eğitimciliği alanında, Rektörlüğe veya Güzel Sanatlar Fakültelerine bağlı Devlet Konservatuvarları bestecilik, seslendiricilik, yönetkenlik ve çalgı yapımı alanlarında, Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bölümleri müzik araştırmacılığı alanında “lisans”, “yüksek lisans” ve “doktora-sanatta yeterlik” düzeylerinde akademik eğitim ve araştırma programlarının geliştirilmesinde, Türkiye’nin gereksindiği nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, Türk müziğinin geliştirilmesinde ve evrensel müzikteki yerini almasında, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı’na, Kültür ve Turizm Bakanlığına, TRT Kurumuna, belirli müzik kuruluşlarıyla öteki ilgili kurum, kuruluş ve kişilere uzmanlık/danışmanlık hizmetleri verilmesinde çok önemli ve kapsamlı görevlerle karşı karşıya bulunmaktadır (Uçan, 1997).

Bu bağlamda kurulmuş olan ve mesleki müzik eğitimi veren akademik kurumlarımızın kuruluş amaçlarına uygun olarak hazırlanmış eğitim programları vardır. Fakülte bazındaki genel amaçlar ve eğitim programı aynı olsa da ders içerikleri ve kullanılan materyaller farklılık gösterebilmektedir. Zaten sanat eğitiminde standart bir eğitim programı uygulamak pek tercih edilmez. Çünkü bireysel yetenekler, ilgi, çalışma imkanları gibi faktörler farklılık göstermekte ve bireyin gelişim sürecine direkt olarak etki etmektedir. Ayrıca sanat eğitimine küçük yaşlarda başlanmasının öngörülmesi, derslerin genellikle bire bir yapılması ve öncelikle çocuğa müziğin sevdirmesi amaç edinileceğinden, öğrencinin tepkisine ve ilgisine göre esneklik imkanı tanıyan eğitim programları oluşturulmuş ve uygulanmaktadır. Ancak detayda farklılıklar gösterebilen bu eğitim programları, fakültenin genel amaçlarına ve devletin eğitim politikasına uymak durumundadır.

1923’de kurulan Türkiye Cumhuriyeti, aydınlanma felsefesinin ve Fransız İhtilali’nin ilkelerinden yola çıkmıştır ve geliştirdiği kültür ve eğitim politikaları doğal olarak “ulusalci”dir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen eğitsel reformlar, 1924’de yürürlüğe giren *Tevhid-i Tedrisat Kanunu* ile başlar. Bu yasayla laik eğitim ve öğretim ilkeleri bütünselliğe kavuşturulmuş, ders planları buna göre hazırlanmıştır. “Müzik dersi” müfredat programlarında yer almıştır (Say, 1997).

Yeni kültür politikaları kapsamında hızla kurumsallaşmaya gidilmiştir: 1923’de Darülelhan İstanbul’da batı müziği bölümüyle yeniden açılmış, 1924’de Ankara’da orta öğretim için müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla Musiki Muallim Mektebi hizmete girmiştir. 1926’da konservatuvara dönüşürülen Darülelhan bu kez sadece batı müziği eğitimi vermeye başlamış ayrıca İstanbul Belediyesi’ne bağlanarak Milli Eğitim Bakanlığınca onaylanan programları uygulamıştır.

Bütün bu yönleriyle müzik “süslü bir eğlence aracı” olmaktan çıkmış, özgür düşünce temelindeki yaratıcılık ortamına doğru ilerlemiştir. Bu eğilim, Atatürk’ün 1 Kasım 1934’de TBMM’nin açılışı dolayısıyla verdiği söylevin müziğe ayrılan bölümünde açıkça dile getirilmiştir: *“Arkadaşlar, güzel sanatların hepsinde ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu yapılmaktadır: Ancak, bunda en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan, Türk musikisidir. Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir. Bugün dinletilmeye yeltenilen musiki, yüz ağırtıcı değerde olmaktan uzaktır. Bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusal ince duyguları, düşünceleri anlatan, yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir gün önce, genel, son musiki kurallarına göre işlemek gerekir; ancak bu düzeyde Türk ulusal musikisi yükselebilir, evrensel musikide yerini alabilir.”* Bu konuşmanın ardından Milli Eğitim Bakanlığı’nın aldığı temel kararlar şöyledir: “Bütün okullarda etkili bir çoksesli müzik uygulamasına yönelinmesi, halk katlarında, opera, operet, konser, radyo ve plaklar aracılığıyla yeni beğenin yaygınlaştırılması, bestecilerin ve usta çalgıcıların yetiştirilmesi ve korunması.”(Say, 1997; Uçan, 1996).

Bu yasa ile yurtdışında eğitim görmek üzere sayıları 10’u bulan yetenekli genç seçildi ve Türkiye’ye döndüklerinde Atatürk’ün öngördüğü şekilde halk müziği, deyişleri üzerine araştırmalar yaparak yapıtlar ortaya koydular. “Türk Beşleri” diye adlandırılan birinci kuşak Türk bestecilerinin ardından bugün dördüncü ve beşinci kuşak besteciler yetiştirilmekte ve günün musiki kurallarını kullanmaktadırlar. Ancak yazılmış ve yazılmakta olan eserlere, gerek konser salonlarında, gerek kayıtlarda gerekse eğitim aşamalarında çeşitli nedenlerden dolayı pek rastlamamaktayız.

Öyle ki; 19.yy tüm Avrupa ülkelerinde ulusal bilincin uyandığı bir çağdır. 19. yüzyıla kadar müziği gerçek anlamıyla İtalyan, Fransız ve Alman okulları temsil ediyordu. Oysa bu yüzyılda gelişen düşünsel ve siyasal akımlar, hemen tüm ülkelerde ulusal bilincin yükselmesine yol açmış ve ulusalcılık kültür/sanat alanında yankısını bulmuştur (Say, 1997; Uçan, 1996; Yonat, 1987). Bu dönemden sonra oraya çıkan Rus, Çek, İspanyol, İskandinav, Polonya, İngiliz, Macar ve Balkan ülkelerindeki okullar müzik tarihinde yerini almış ve bu okullardan yetişmiş bestecilerin eserleri tüm dünya ülkelerinde halen çalınmakta ve dinlenmektedir.

Bir yüzyıl kadar geç oluşmaya başlasa da ülkemizden yetişen bestecilerin müzikleri dünya müzik literatüründe yer almakta ve yurt dışında da çalınmaktadır. Ancak kendi müziğimizin yaygınlaştırılmasında en büyük görev öncelikli olarak kendi sanatçılarımıza düşmektedir. Yurt dışına eğitim amaçlı giden gençlerimizden, kendi müziklerini orada tanıtmaları, sanatçılarımızdan ise kendi müziklerine ait birkaç örnek sunmaları sıklıkla talep edilmektedir. Bu nedenle; sanatçı yetiştirmekle yükümlü olan konservatuvarlar ve diğer müzik okulları ile, çok sesliliği çocuk ve gençlere belki de ilk kez tanıttacak olan ve ayrıca bir kültür aktarıcısı sayılan müzik öğretmeninin, kendi çağdaş müziğini tanıtmayı ve öngörülen “bilinenden bilinmeyene gidilmesi” ilkesine uygun örnekler sunabilmesi gerekliliğinden ötürü, bu alanda yapılan çalışmaları takip etmesi ve branşında örnekler sunabilmesi için dağarcığında örnekler bulundurması gerekmektedir.

Çağdaş Türk piyano müziği eserleri gerek armonik yapı, gerek akor basış şekilleri, gerekse duyum açısından diğer yabancı kaynaklardaki eserlerden tamamen farklı bir yapıdadır. Bu nedenle

piyano eğitiminde Türk eserlerinin kullanılmasının, Türk müziği makam dizilerinin tanınması, bu makam dizilerinin çokseslilik özelliklerinin irdelenmesi ve piyano eğitiminde amaçlanan hedeflere ulaşmadaki rolünün tespiti açısından önem taşıdığı düşünülmektedir. Bu önemlerinden dolayı Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren üniversitelerde, piyano eğitiminde yabancı kaynaklı eserlere yer verildiği kadar Türk eserlerine de yer verilmesi gerektiği düşünülmektedir (Bulut, 2002).

Ayrıca ilgili diğer araştırmalarda temel piyano tekniklerinin kazanılması (iki elin bağımlı bağımsız kullanımı, sağ ve sol pedal kullanımı, homofonik-polifonik eserlerin icrası, süslemelerin çalınması, piyanodan farklı ses renkleri elde etme, farklı ritmik karakterlerde parçaların icrası vb.) ve müzikal ifadenin geliştirilmesinde Türk eserlerinin etkili olduğu ispatlanmış, bu çalışmalar için parça önerilerinde bulunulmuştur (Bulut, 2002; Sönmezöz, 1998; Tatar, 1993; Ensari, 1990; Yonat, 1987). Ancak yapılan ön görüşmelerde ilgili öğretim elemanları Türk piyano eserlerinin ya başlangıç seviyesindeki öğrencilere kaldırılabilir kadar basit ya da virtüözite gerektirecek kadar zor olduklarını ifade etmişlerdir.

Bu noktada, akademik piyano eğitimi veren kurumlarda, Çağdaş Türk Bestecileri’nin eserlerine yer verilip verilmediğinin ve eserlerin piyano eğitiminde kullanılmasının uygun olup olmadığının bilinmemesi araştırmamızın problemi oluşturmaktadır.

2. Yöntem

Araştırma, genel tarama modelindedir. Akademik kurumların piyano programları incelenmiş ve ilgili öğretim elemanlarının bir kısmı ile birebir görüşme yapılarak, bir kısmının anket aracılığıyla görüşleri alınmıştır.

2.1. Örneklem

Araştırma evrenini İstanbul’da akademik piyano eğitimi veren 4 akademik kurum ve bu kurumlarda piyano dersleri veren ilgili öğretim elemanları oluşturmakta, örneklem ise ulaşılabilen 56 öğretim elemanı arasından görüşmeyi veya anketi yanıtlamayı kabul eden 35 öğretim elemanından oluşmaktadır: Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı (n=10), İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuarı (n=11), Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Anabilim Dalı (n=11) ve Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü (n=3)

2.2. Veri Toplama Araçları

Kurumların piyano programlarının incelenmesine yönelik olarak, kurumlardan piyano eğitim süreçleri boyunca çalıştıkları eserlerin listesini gösteren piyano eğitim programları talep edilmiş, Yıldız Teknik Üniversitesi hariç diğer üç kurumun piyano programlarına ulaşılmıştır.

Öğretim elemanlarının görüşlerinin alınmasına yönelik olarak iki bölümlü bir anket hazırlanmıştır. Anketin birinci bölümü kişisel bilgiler ve piyano eğitiminde Türk eserlerinin kullanımına yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise araştırmacı tarafından, İlyasoğlu (1998)’nin kitabında yer alan listeyle sınırlandırılmış 46 bestecinin 248 piyano eserinin listesi verilmekte, bu eserler arasından bildikleri eserleri, “piyano derslerimde kullandım-kullanmadım” ve “eğitim sürecinde kullanılması uygundur-uygun değildir” şeklinde yanıtlamaları istenmiştir.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Anketlerden elde edilen verilerin frekans ve yüzde hesaplamaları yapılarak sayısallaştırılmış, tablolar halinde ortaya konmuştur. Açık uçlu sorulardan elde edilen veriler gerekli yerlerde açıklamalı olarak belirtilmiştir.

3. Bulgular

Kurumların piyano eğitim programlarının incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular:

M.Ü.A.E.F.Müzik Eğitimi Bölümü, 6 dönemlik (3 yıl) piyano programında herhangi bir Türk eseri çalma zorunluluğu yoktur, buna karşılık “serbest bir parça” olarak belirtilen kategoride isteğe bağlı olarak Türk eseri çalınabilir.

İ.Ü. Devlet Konservatuarı Piyano Ana sanat dalı, 12 yıllık piyano müfredatı incelendiğinde (tam veya yarı zamanlı hazırlık 1-2, ilk devre 1-2-3, orta devre 1-2-3, ileri devre 1-2-3-4); her sınavda yaklaşık 7 eser çalınmasına rağmen herhangi bir Türk eseri çalma zorunluluğu bulunmadığı görülmektedir. Buna karşılık “serbest bir parça” olarak belirtilen kategoride isteğe bağlı olarak Türk eseri çalınabilir.

M.S.Ü. Devlet Konservatuarı Piyano Ana sanat dalı, 10 yıllık piyano müfredatı incelendiğinde (ilköğretim 6-7-8, lise 1-2-3, lisans 1-2-3-4); ilköğretim 6 ve 7. sınıf yıl sonu sınavında çalınan yaklaşık 7 eserin “bir modern eser” olarak belirtilen kategorisinde isteğe bağlı olarak Türk eseri çalınabilir. İlköğretim 8, lise 1-2-3 ve lisans 1. sınıf sınavlarında ise “bir Türk eseri” kategorisi gereğince Türk eseri çalma mecburiyeti vardır. Bu durumda, bu kurumdan mezun olan bir öğrenci piyano eğitimi boyunca en az 4 Türk eseri çalmış ve tanımış olmak durumundadır.

Y.T.Ü. Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü’nün piyano eğitim programına ulaşamamıştır.

Sonuç olarak Türk eseri çalma zorunluluğu olmayan kurumlarda öğrenci tercih etmez ise hiçbir Türk eseri çalmadan, tanımadan mezun olabilmektedir. Oysa M.S.Ü. Devlet Konservatuarı örneğinde olduğu gibi çalma zorunluluğu olan kurumlarda öğrenci en az birkaç Türk eseri çalmak ve tanımak zorundadır.

Zorunluluk dışında da tercih edebilmek, öğrencinin kendi ilgisinin yanında öğretmeninin yönlendirmesi ile de olabilir. Öğretmen, Türk eserinden tavsiye veya önerilerde bulunmalı, gerektiğinde örnekler vererek öğrenciyi özendirilmeli ve yönlendirmelidir. Bu nedenle piyano öğretmenlerinin Türk eserleri hakkındaki görüşleri alınmıştır.

Piyano Öğretmenlerinin Türk Eserlerine Yönelik Görüşleri ile ilgili bulgular:

Tablo 1: Piyano Öğretmenlerinin Türk eserlerine Yönelik Görüşlerinin frekans ve yüzde dağılımı:

Soru	Evet f (%)	Hayır f (%)
Herhangi bir Türk bestecisinin solo piyano eserini çaldınız mı?	31(91,1)	2(5,8)
Sizce Piyano eğitiminde her seviyeye uygun Türk eseri var mı?	25(73,5)	9(26,4)
Sizce piyano eğitiminde Türk eserlerinden yararlanmak gerekli midir?	33(97)	1(2,9)

Tablo 1’de görüldüğü gibi, öğretmenlerin %91,1’i bir Türk bestecisinin solo eserini çalmış, %73,5’i piyano eğitiminde her seviyeye uygun piyano eserinin olduğu görüşünde ve %97’si piyano eğitiminde Türk eserlerinden yararlanmak gerektiği görüşündedir.

Kullanılan Türk eserlerinin belirlenmesine yönelik anketten elde edilen bulgular:

Tablo 2: Kurumlara göre, kullanılan Türk eserlerinin ortalamaları ve yüzde dağılımı:

Kurum	*K+ ort(%)	K- ort(%)	Toplam Ort(%)
M.Ü.A.E.F.Müzik Eğitimi Bölümü	13,9(5,6)	13,9(5,6)	27,8(11,2)
İ.Ü. Devlet Konservatuvarı	13,9(5,6)	19,7(7,9)	33,6(13,5)
M.S.Ü. Devlet Konservatuvarı	11,6(4,6)	7,3(2,9)	18,9(7,5)
Y.T.Ü. Sanat ve Tasarım Fakültesi	7,6(3)	1(0,4)	8,6(3,4)
Toplam	11,7(4,7)	10,4(4,2)	22,2(8,9)

*K+: Kullandım K-: Kullanmadım

Tablo 2’de, ankette yer alan Türk bestecilerinin solo piyano eserlerinden kullanılan ve kullanılmayan eserlerin ortalamalarının kurumlara göre ayrımı verilmektedir. Buna göre; M.Ü.A.E.F.Müzik Eğitimi Bölümü’nde 248 eserden ortalama 27,8 eser (%11,2’si) bilinmekte, bu eserlerin %5,6’sı kullanılmakta, %7,9’u ise kullanılmamaktadır. İ.Ü. Devlet Konservatuvarı’nda eserlerin toplam olarak %13,5’i (ort=33,6 eser) bilinmekte, bunların %5,6’sı kullanılmakta, %7,9’u kullanılmamaktadır. M.S.Ü. Devlet Konservatuvarı’nda eserlerin toplam olarak %7,5’i (ort=18,9 eser) bilinmekte, bu eserlerin %4,6’sı kullanılmakta, %2,9’u kullanılmamaktadır. Y.T.Ü. Sanat ve Tasarım Fakültesi’nde eserlerin toplam olarak %3,4’ü (ort=8,6 eser) bilinmekte, bunların %3’ü kullanılmakta, %0,4’ü kullanılmamaktadır. Sonuç olarak eserlerin bilinmesi ve kullanılması açısından kurumlar arasında çok büyük farklar olmadığı görülmektedir. Ancak eserlerin ortalama %8,9’u (ort=22,2 eser) bilinmekte ve bu eserlerden %4,7’si kullanılmakta, %4,2’si ise kullanılmamaktadır.

Tablo 3: Akademik unvanlara göre, kullanılan Türk eserlerinin ortalamaları ve yüzde dağılımı:

Unvan	K+ ort(%)	K- ort(%)	Toplam ort(%)
Prof.	16,4(6,6)	8,1(3,2)	24,5(9,8)
Doç.	12,3(4,9)	7,1(2,8)	19,4(7,7)
Yrd. Doç.	13,2(5,3)	12,6(5)	25,8(10,3)
Öğrt. Gör.	12(4,8)	19(7,6)	31(12,4)
Ar. Gör.	1(0,4)	18(7,2)	19(7,6)
Diğer	5(2)	9(3,6)	14(5,6)

Tablo 3’de, ankette yer alan Türk bestecilerinin solo piyano eserlerinden kullanılan ve kullanılmayan eserlerin ortalamalarının akademik unvanlara göre ayrımı verilmektedir. Buna göre; Prof. olan öğretim elemanları eserlerin ortalama %9,8’ini bilmekte, bu eserlerden %6,6’sını kullanmakta, %3,2’sini ise kullanmamaktadır. Doç. olan öğretim elemanları eserlerin ortalama %7,7’sini bilmekte, bu eserlerden %4,9’unu kullanmakta, %2,8’ini ise kullanmamaktadır. Yrd. Doç. olan öğretim elemanları eserlerin ortalama %10,3’ünü bilmekte, bu eserlerden %5,3’ünü kullanmakta, %5’ini ise kullanmamaktadır. Öğrt. Gör. olan öğretim elemanları eserlerin ortalama %412,4’ünü bilmekte, bu eserlerden %4,8’ini kullanmakta, %7,6’sını ise kullanmamaktadır. Ar. Gör. olan öğretim elemanları eserlerin ortalama %7,6’sını bilmekte, bu eserlerden %0,4’ünü kullanmakta, %7,2’sini ise kullan-

mamaktadır. Diğer (sözleşmeli vs.) öğretim elemanları eserlerin ortalama %5,6’sını bilmekte, bu eserlerden %2’sini kullanmakta, %3,6’sını ise kullanmamaktadır.

Sonuç olarak eserlerin bilinmesi açısından akademik unvanlarda pek fark görülmezken, eserlerin kullanımı açısından Prof., Doç. ve Yrd. Doç. unvanlarındaki öğretim elemanlarının Öğrt. Gör. ve Ar. Gör. unvanındakilere göre Türk eserlerini daha çok kullandıkları görülmektedir.

Tablo 4: Görev sürelerine göre, kullanılan Türk eserlerinin ortalamaları ve yüzde dağılımı:

Görev Süresi	K+ ort(%)	K- ort(%)	Toplam ort(%)
0 – 5 yıl	2,6(1)	9(3,6)	11,6(4,6)
5 – 15 yıl	11,7(4,7)	6,1(2,4)	17,8(7,1)
15 yıl ve üstü	14,1(5,6)	15,9(6,4)	30(12)

Tablo 4’de, ankette yer alan Türk bestecilerinin solo piyano eserlerinden kullanılan ve kullanılmayan eserlerin ortalamalarının görev sürelerine göre ayrımı verilmektedir. Buna göre; 0 – 5 yıldır piyano dersi veren öğretim elemanları eserlerin ortalama %4,6’sını bilmekte, bu eserlerin %1’ini kullanmakta, % 3,6’sını kullanmamaktadır. 5 – 15 yıldır piyano dersi veren öğretim elemanları eserlerin ortalama %7,1’ini bilmekte, bu eserlerin %4,7’sini kullanmakta, %2,4’ünü kullanmamaktadır. 15 yıl ve daha fazla süredir piyano dersi veren öğretim elemanları eserlerin ortalama %12’sini bilmekte, bu eserlerin %5,6’sını kullanmakta, % 6,4’ünü kullanmamaktadır.

Sonuç olarak, görev süresi arttıkça Türk eseri bilme ve kullanma oranı da artmaktadır. Bununla birlikte bilinen eserlerden kullanılmayanların oranının da artması düşündürücüdür.

Tablo 5: En çok kullanılan eserlerin listesi, frekans ve yüzde dağılımı:

Besteci – Eser İsmi	K + f(%)	K - f(%)	Toplam f(%)
Ulvi Cemal Erkin - Beş Damla	25(73,5)	4(11,7)	29(85,2)
A. Adnan Saygun - İnci’nin Kitabı. op.10/a	25(73,5)	1(2,9)	26(76,4)
Ulvi Cemal Erkin – Duyuşlar	21(61,7)	2(5,8)	23(67,5)
A. A. Saygun - Aksak Tartılar Üstüne On Etüd Op.38	21(61,7)	5(14,7)	26(76,4)
Muammer Sun - Yurt Renkleri 1	15(44,1)	1(2,9)	16(47)
Ulvi Cemal Erkin – Çocuklar için yedi kolay parça	12(35,2)	-	12(35,2)
Muammer Sun - Yurt Renkleri 2	12(35,2)	-	12(35,2)
Muammer Sun - Yurt Renkleri 3	12(35,2)	-	12(35,2)
İlhan Baran - Siyah Beyaz	12(35,2)	2(5,8)	14(41)
Ekrem Zeki Ün – Köçekçe	11(32,3)	2(5,8)	13(38,1)

Tablo 5’te, ankette yer alan Türk bestecilerinin solo piyano eserlerinden en çok kullanılan eserlerin listesi verilmektedir. Buna göre; Ulvi Cemal Erkin’in Beş Damla adlı eseri, ankete katılanların %85,2’si tarafından bilinmekte ve %73,5’i tarafından kullanılmaktadır. Ahmet Adnan Saygun’un

İnci'nin Kitabı adlı eseri, ankete katılanların %76,4'ü tarafından bilinmekte ve %73,5'i tarafından kullanılmaktadır. Ulvi Cemal Erkin'in Duyuşlar adlı eseri, ankete katılanların %67,5'i tarafından bilinmekte ve %61,7'si tarafından kullanılmaktadır. A. A. Saygun'un Aksak Tartılar Üstüne On Etüd Op.38 adlı eseri, ankete katılanların %76,4'ü tarafından bilinmekte ve %61,7'si tarafından kullanılmaktadır. Muammer Sun'un Yurt Renkleri 1 adlı eseri, ankete katılanların %47'si tarafından bilinmekte ve %4,1'i tarafından kullanılmaktadır. Ulvi Cemal Erkin'in Çocuklar için yedi kolay parça, Muammer Sun'un Yurt Renkleri 2 ve 3 adlı eserleri ankete katılanların %35,2'si tarafından bilinmekte ve bilenlerin tamamı tarafından kullanılmaktadır. İlhan Baran'ın Siyah Beyaz adlı eseri, ankete katılanların %41'i tarafından bilinmekte ve %35,2'si tarafından kullanılmaktadır. Ekrem Zeki Ün'ün Köçekçe adlı eseri, ankete katılanların %38,1'i tarafından bilinmekte ve %32,3'ü tarafından kullanılmaktadır.

Aşağıda ankete katılanların % 100'ü tarafından bilinmeyen eserlerin listesi verilmektedir:

Besteci – Eser (f=32) ismi

Turgut Aldemir – Kipranos, Invention I,

Selman Ada – Nişabur, Oniki Amodal Prelüd, “Asimages” Şarkın Sihiri

Mete Sakpınar - Üç Parça, Dilara, Valssimo

Ertuğrul Sevsay – Çeşitlemeler, Halikarnas (Süit), En Tango Mio, Tres Noches es Sa Telmo

Aydın Karlıbel – Fırtına, Hekim Operasından iki parça, Gençlik Albümü, Dört Marş (parafraz), Berlioz'un “Truvalılar” operasından 1. perde finalinin transkripsiyonu

Meliha Doğuduyal – Distortion, Name_less

Nihan Atlıg - Sonatin

Kamran İnce - Mavi Yokluluk, Çapraz Kıvılcımlar (Dört el), Dostum Mozart, Kaçınılmaz Tutku

Deniz İnce – Hava, Like, like not

Semih Korucu - Piyano için iki Parça, Sonat, Disintegration

Muhiddin Dürrüoğlu Demiriz - Altı Prelüd, Le Tourneur

Fazıl Say – Süit, Kutsal Ses, Op.8 Mozart'ın KV 467 Piyano Konçertosu için Kadans

Aşağıda ankete katılanların % 97'si tarafından bilinmeyen eserlerin listesi verilmektedir:

Besteci – Eser (f=67) ismi

Cemal Reşid Rey - Güneş Manzaraları

Nuri Sami Koral - Piyano için Dört Parça

Necil Kazım Akses - Prelüd ve Fügler

Kemal İlerici - Dilek Kızıma

Ekrem Zeki Ün - İlkel Duyuş

Sabahattin Kalender – Süit

Bülent Arel – Varyasyonlar, La Danse, Konser Allegrosu (piyano ve orkestra)

Ertuğrul Oğuz Fırat - Atatürk Savaşta ve Barışta Op.30, Piyano İçin Üç Parça Op.50 0-7, Ferenc Liszt’in Anısına Op.77, Piyano İçin Dikbaş Op.79, Piyano İçin Altı Bölüm

Nevit Kodallı - Piyano Parçaları’45, Piyano Parçaları’50

İlhan Mimaroglu - Anı ve Günce Sonatı, Rosa

Ferit Tüzün - Canzonetta ve Gavot

Cenan Akın - Uzun Hava ve Horon Op.12, Görünümler Op.21

Cengiz Tanç – Doğaçlama, Üç Meditasyon, İmge III, İmge IV

Kemal Sünder - Piyano Konçertosu

İlhan Baran - İki sesli Sonatina

Çetin Işıkoğlu - Piyano Tekniği İçin İki Çalışma, Ballade

Ahmet Yürür - Piyano Sonatı, Amerikan Süiti No.1, Amerikan Süiti No.2, Füg , Koral Üstüne 12 Çeşitleme, Amerikan Süiti no.3

Okan Demiriş - Piyano Konçertosu no.1

Turgut Aldemir - Dokuz Küçük Piyano Parçası

Ali Darmar - Dört el Piyano için iki Dans

Betin Güneş - Op.5 Piyano Parçaları, Op.8 Piyano Parçaları, Op.11 Kurşunkalem ve Piyano İçin Müzik, Op.26 Akdeniz, Op.35 Monoton

Aydın Karlıbel - Heceler (süit), Hazerfen Çelebi, Devin Mezarında, Cemal Reşit Rey’in “Türkiye” senfonik şiirinden iki transkripsiyon ve parafraz

Nihan Atılığ - Beş Piyano Parçası

Aydın Esen - 6 prelud, Etütler, Space, Sonat, 2 Etüt, Tünel, Opus_Focus, Twist (Piyano solo için konçerto), Mini, Seda, Hadi

İpek Mine Altınel – Çeşitlemeler

Mehmet Nemutlu - Biçem Benzetmeleri, İki şerit ile dört Levha, Çatışkılar Oyunu

Fazıl Say – Phrigian, Prelüder, Yansımalar, Eski Bir Anadolu güncesi

Ayrıca ankete katılanların %90'ı tarafından bilinmeyen 72 eser daha vardır.

Tablo 6: En çok kullanılmasının uygun olduğu düşünülen eserlerin listesi, frekans ve yüzde dağılımı:

Besteci – Eser İsmi	*U + f(%)	U - f(%)	Toplam f(%)
A. Adnan Saygun - İnci'nin Kitabı. op.10/a	28(82,3)	-	28(82,3)
Ulvi Cemal Erkin - Beş Damla	27(79,4)	-	27(79,4)
A. A. Saygun - Aksak Tartılar Üstüne On Etüd Op.38	26(76,4)	1(2,9)	27(79,3)
Ulvi Cemal Erkin – Duyuşlar	24(70,5)	-	24(70,5)
A. A. Saygun - Aksak Tartılar Üstüne Oniki Prelüd Op.45	18(52,9)	1(2,9)	19(55,8)
Muammer Sun - Yurt Renkleri, 1	18(52,9)	1(2,9)	19(55,8)

*U+: Eğitimde kullanılması uygundur U-: Eğitimde kullanılması uygun değildir

Tablo 6'da, ankette yer alan Türk bestecilerinin solo piyano eserlerinden eğitimde kullanılması-
nın uygun olduğu görüşü en çok belirtilen eserlerin listesi verilmektedir. Buna göre; Ahmet Adnan
Saygun'un İnci'nin Kitabı ve Ulvi Cemal Erkin'in Beş Damla adlı eseri için, ankete katılanların ta-
mamı olumlu olmak üzere %82,3'ü eğitimde kullanılmasının uygun olup olmadığı konusunda görüş
belirtmiştir. A. A. Saygun'un Aksak Tartılar Üstüne On Etüd Op.38 adlı eseri için, ankete katılanların
%76,4'ü olumlu olmak üzere %79,3'ü eğitimde kullanılmasının uygun olup olmadığı konusunda
görüş belirtmiştir. Ulvi Cemal Erkin'in Duyuşlar ankete katılanların tamamı olumlu olmak üzere
%70,5'i eğitimde kullanılmasının uygun olup olmadığı konusunda görüş belirtmiştir. A.A. Say-
gun'un Aksak Tartılar Üstüne Oniki Prelüd Op.45 ve Muammer Sun'un Yurt Renkleri 1 adlı eserleri
için, ankete katılanların %52,9'ü olumlu olmak üzere %55,8'i eğitimde kullanılmasının uygun olup
olmadığı konusunda görüş belirtmiştir.

Tablo 7: En çok kullanılmasının uygun olmadığı düşünülen eserlerin listesi, frekans ve yüzde dağılımı:

Besteci – Eser İsmi	U + f(%)	U - f(%)	Toplam f(%)
C. Reşit Rey - Katibim Varyasyonları (piyano ve orkestra)	3(8,8)	6(17,6)	9(26,4)
A. A. Saygun - Birinci Piyano Konçertosu Op.34	3(8,8)	9(26,4)	12(35,2)
A. A. Saygun - İkinci Piyano Konçertosu Op.72	3(8,8)	5(14,7)	8(23,5)
Fazıl Say - Op.5/e Paganini çeşitlemeleri (modern caz tarzında)	3(8,8)	6(17,6)	9(26,4)
Hasan F. Anlar - Sekiz Piyano Parçası (Türk Süitinin uyarlaması)	2(5,8)	8(23,5)	10(29,3)
A. A. Saygun - Piyano Sonatı Op. 77	2(5,8)	7(20,5)	9(26,3)
Ali Darmar - Piyano Sonatı	2(5,8)	4(11,7)	6(17,5)

Tablo 7'de, ankette yer alan Türk bestecilerinin solo piyano eserlerinden eğitimde kullanılmasının
uygun olmadığı görüşü en çok belirtilen eserlerin listesi verilmektedir. Genel olarak olumsuz görüş

bildirenlerin sayısı fazla olmamasına ve olumsuz görüş bildirilen bu eserlere olumlu görüş bildirilenlerin daha fazla olduğunu hatırlatmakla birlikte, “eğitimde kullanılması uygun değildir” görüşü en çok belirtilen eserler açıklanmıştır. Buna göre; C. Reşit Rey’in Katibim Varyasyonları (piyano ve orkestra), adlı eseri için ankete katılanların %26,4’ü görüş bildirmiş, bunların %8,8’i eğitimde kullanılmasının uygun olmadığı görüşünü belirtmiştir. A. A. Saygun’un Birinci Piyano Konçertosu Op.34 için ankete katılanların %8,8’i olumsuz olmak üzere toplam %35,2’si görüş belirtmiştir. A. A. Saygun’un İkinci Piyano Konçertosu Op.72 için ankete katılanların %8,8’i olumsuz olmak üzere toplam %23,5’i görüş belirtmiştir. Fazıl Say’ın Op.5/e Paganini çeşitlemeleri (modern caz tarzında) adlı eseri için ankete katılanların %8,8’i olumsuz olmak üzere toplam %26,4’ü görüş belirtmiştir. Hasan F. Anlar’ın Sekiz Piyano Parçası (Türk Süitinin uyarlaması) adlı eseri için ankete katılanların %5,8’i olumsuz olmak üzere toplam %29,3’ü görüş belirtmiştir. A.A.Saygun’un Piyano Sonatı Op. 77 için ankete katılanların %5,8’i olumsuz olmak üzere toplam %26,3’ü görüş belirtmiştir. Ali Darmar’ın Piyano Sonatı için ankete katılanların %5,8’i olumsuz olmak üzere toplam %17,5’i görüş belirtmiştir.

4. Sonuç

Kurumların piyano eğitim programlarının incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; Türk eseri kullanımı kurumlara göre farklılaşmaktadır. Bazı kurumlar Türk eserlerine kesin olarak yer verirken, bazı kurumlar kısmen yer vermektedir.

Öğretim elemanlarının görüşlerinin alınmasına yönelik anket sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda; piyano öğretmenlerinin %91’i daha önce bir Türk eseri çalmış, %73,5’i her seviyeye uygun Türk eseri olduğunu düşünmekte, %97’si Türk eserlerinden yararlanmak gerektiği düşüncesindedir. Ayrıca açık uçlu soru ile piyano öğretmenlerinin, kendi kültürümüzü, aksak ritimleri ve Türk literatürünü tanımak ve tanıtmak zorunda olduğumuz görüşünde oldukları, ancak bestecilerin daha düşük seviyeler için de parça üretmeleri gerektiği görüşünde birleştikleri görülmektedir. Bunun dışında nota bulma sorunu ve parçaların tanıtım eksiklikleri konusundaki sıkıntıları açıkça görülmektedir.

Öğretim elemanları, listedeki Türk eserlerinin %25,3’ünü bilmekte, %12,6’sını kullanmakta ve %12,7’sini kullanmamaktadırlar. Ayrıca listedeki Türk eserlerinin %15,9’unun eğitimde kullanılmasının uygun olduğu, %1,4’ünün uygun olmadığı görüşündedirler. Uygun olduğu yönündeki görüşlerin oranının, bilinen eserlerin oranından büyük olması, öğretmenlerin eserleri bilmeseler bile eğitimde kullanılabileceğini düşündüklerini göstermektedir. Daha da genellemek gerekirse her Türk eserinin veya her eserin eğitimde kullanılmasına olumlu baktıklarını gösterir.

Eserlerin bilinmesi açısından akademik unvanlarda pek fark görülmezken, eserlerin kullanımı açısından Prof., Doç. ve Yrd. Doç. unvanlarındaki öğretim elemanlarının Öğrt. Gör. ve Ar. Gör. unvanındakilere göre Türk eserlerini daha çok kullandıkları görülmektedir. Türk eseri kullanımı, öğretim elemanlarının görev sürelerine göre farklılaşmaktadır. Görev süreleri arttıkça Türk eseri kullanım oranları da artmaktadır.

5. Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgulardan çıkan sonuçlardan hareketle, Türk eserlerinin piyano eğitimde kullanılmasına ve bununla ilgili gelecekte yapılacak olan araştırmalara ve çalışmalara yönelik öneriler şu şekilde sıralanabilir:

Piyano eğitiminde Türk eserleri kullanma gerekliliği ve bilinci kurumlara ve ilgili öğretim elemanlarına yerleşmelidir. Her sınıfta Türk eseri çalma zorunluluğu olmalı ve öğrenci yeni eserler çalışmaya yönlendirilmelidir. Kurumlar tarafından; çeşitli konserler düzenlenmeli ve bu konserlerde Türk bestecilerinin eserlerine yer verilmelidir. Türk bestecileri ve eserleri ile ilgili çeşitli söyleşi, panel, seminer, sempozyum, konferans ve konuyla ilgili araştırmaların sunulacağı oturumlar düzenlenmeli, bu oturumlarda yeni eserler tanıtılmalıdır. Küçük ve büyük çapta yarışmalar düzenlenmeli ve bu yarışmalara katılacak herkes için bir Türk eseri çalma zorunluluğu olmalıdır. Kurumlar, ilgili öğretim elemanları, araştırma görevlisi, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine Türk eserleri ile ilgili araştırma görevi vermelidir. Kurumlarda, öğrenci ve öğretim elemanlarının nota teminini kolaylaştırabilmek için nota arşivi oluşturulmalıdır.

Öte yandan piyano öğretmenleri; öncelikle üzerlerine düşen misyonu bilmelidirler. Çünkü araştırmalar, raporlar vs. ile kurumların programlarına da, geleceğin sanatçıları olarak uluslararası sanat alanında Türkiye'yi temsil edecek olan öğrencilerinin psikomotor, düşünsel, sezgisel ve felsefi gelişimlerine de yön veren öğretmenlerdir. Keza bazı öğretim elemanlarının araştırmanın konusunu duyar duymaz uzak durması ve anketi doldurma zahmetine bile girmemesi hem bu konudaki önyargılarından hem de nerede ve ne için hizmet verdiklerinin henüz tam olarak bilincinde olmamalarından kaynaklanmaktadır. Piyano öğretmenleri çeşitli Türk bestecilerine ve eserlere ilgi duyup araştırmalıdır. Çeşitli kaynaklara ulaşarak nota temin etmelidirler. Yeni basılan yayın, kayıt ve notaları takip etmelidirler. Öğrencileri yönlendirebilecek literatür bilgisine sahip olmalıdırlar. Programda yer almasa bile eğitim süreci içerisinde öğrencilere mutlak suretle en az birkaç Türk eseri çalıştırmalıdırlar. Sanatçı kimlikleri ile verdikleri konserlerde ve öğrenci konserlerinde mutlaka Türk eserlerine yer vermelidirler.

Besteciler ise; eğitimde kullanılmaya yönelik eserler vermeye daha fazla önem vermelidirler. Yazdıkları eseri tanıtmaya, çaldırmaya özen göstermelidirler. Yazılan eserleri bastırmaya, basılamayan eserleri ise elden tanıtmaya çalışmalıdırlar. Yazılan eserlerin birer örneğini okul kütüphanelerine ulaştırmalı, ilgili öğretim elemanlarını da bu bilgilerden haberdar etmelidirler. Maalesef ülkemizde nota ve müzik eserleri basımı ve yayıncılığı henüz tam olarak oturmamış olduğundan bu görevler de bir anlamda besteciye düşmektedir. Çünkü nota basımı ve Türk eseri seslendirme çabaları yetersiz olduğundan besteciler de bu konuda çekinir davrandığında eserlerin duyulması, tanınması ve seslendirilmesi oldukça zorlaşmaktadır.

Öğrenciler de kendi kültürüne sahip çıkmalı, ulusal bilince sahip olmalıdırlar. Çeşitli konser ve yayınları takip edip bilgi sahibi olmalıdırlar. Farklı kaynakları tarayıp nota ve doküman temin etmelidirler. Her konserde mutlaka bir Türk eseri seslendirmelidirler. Uluslararası etkinliklerde Türk eserlerinden örnekler sunabilecek repertuara sahip olmalıdırlar. Bizler nasıl ülkemize gelen sanatçıların kendi bestecilerinin eserlerinin yorumlarını merakla bekliyorsak, onlar da bizim ülkemizdeki müzikleri ve bu müziklerin yorumlarını kendi sanatçılarımızdan dinlemeyi bekleyeceklerdir. Öğrenciler bu durumu göz ardı etmeden eğitim süreçlerini iyi değerlendirmelidirler.

KAYNAKLAR

- Bulut, F. (2002). *Çağdaş Türk Piyano Müziği Eserlerinin Piyano Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ensari, M. (1990). *Piyano Başlangıç Öğrencileri İçin Çağdaş Türk Bestecilerinin Eserlerinden Oluşan Bir Antoloji Oluşturma Denemesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- İlyasoğlu, E. (1998). *Çağdaş Türk Bestecileri*. İstanbul: Pan Yayıncılık
- Say, A. (1995). *Müzik Öğretimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- Say, A. (1997). *Müzik Tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- Sönmezöz, F. (1998). *Çağdaş Türk Bestecilerinin Piyano Eserlerinin, Eğitim Amaçlı Olarak Kullanılabilirliği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tatar, J. (1993). *Lisans 1.Sınıf 1.Dönem Piyano Eğitimi İçin Program Geliştirme Denemesi*. Yayınlanmamış Seminer Metni, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Uçan, A. (1996). *İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi*. Müzik Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- Yonat, D. (1987). *Atatürk Müzik İlkeleri Doğrultusunda, Bugüne Dek Yetişmiş Kompozitörlerimizin Piyano Edebiyatına Katkılarının İncelenmesi, Sonuçlarının Hangi Aşamada Olduklarının Araştırılması ve Düşünceleriniz*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

MARMARA
ÜNİVERSİTESİ